

Συγγραφέας: Κουβαρά Βαΐα

ΕΠΙΠΕΔΟ Γ2

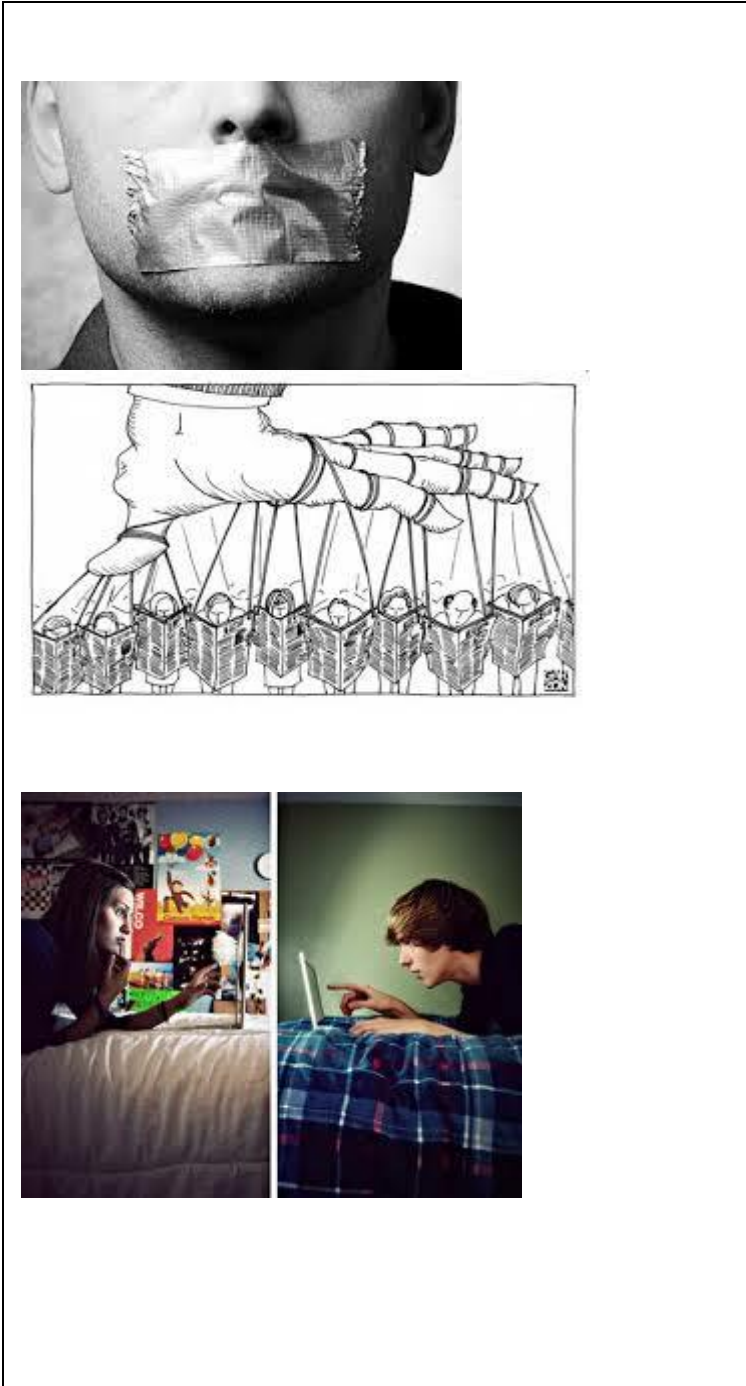
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Κοινωνικές σχέσεις

Επίπεδο	Γ2
Ομάδα-στόχος	Ενήλικοι (ετών 18-70)
Θεματικό περιεχόμενο	Κοινωνική συνείδηση-Μορφές κοινωνικών σχέσεων
Απαιτούμενος χρόνος	3 ώρες
Διδακτικοί στόχοι	- Κατάκτηση λεξιλογίου σχετικού με τον παραπάνω θεματικό άξονα - Εξάσκηση στην κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου - Τριγενή και δικατάληκτα επίθετα σε -ος -ος -ο, ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος, τα σύνθετα του άγω (κλίση), ελλειπτικά ρήματα
Υλικό	Φωτοτυπημένες σελίδες με εικόνες κείμενα και δραστηριότητες, λάπτοπ, προτζέκτορας
Εμπλεκόμενες δεξιότητες	Κατανόηση και παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου
Προηγούμενη γνώση	Κλίση ουσιαστικών, χρόνοι ρήματος ενεργητικής και παθητικής φωνής, χρονική και συλλαβική αύξηση στους παρελθοντικούς χρόνους
Οργάνωση μαθήματος	Παρουσίαση - Πρακτική - Παραγωγή

Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα θα διδαχθεί υλικό σχετικό με δύο κοινωνικά θέματα: της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης και των σύγχρονων διαπροσωπικών σχέσεων. Στην αρχή, ο διδάσκων χρησιμοποιεί τις παρακάτω εικόνες για να παρουσιάσει το περιεχόμενο της διδακτικής ενότητας και να προϋδεάσει τους μαθητές του. Ο διδάσκων μπορεί να παρουσιάσει το οπτικό υλικό είτε μοιράζοντάς το φωτοτυπημένο ανά δύο-τρεις μαθητές, είτε προβάλλοντάς το στο σύνολο της τάξης μέσω του υπολογιστή ή στον τοίχο.

Ζητά από τους μαθητές να περιγράψουν τις εικόνες και, τέλος, να μαντέψουν το θέμα της κάθε εικόνας. Αφού ακουστούν όλες οι απόψεις, στο πέρας των πέντε

Λεπτών αυτής της διαδικασίας, ο διδάσκων γράφει στον πίνακα τους επικρατέστερους τίτλους που ορίζουν το θέμα της κάθε εικόνας.

Στη συνέχεια, ο διδάσκων ενημερώνει τους μαθητές ότι θα ακολουθήσουν δύο κείμενα σχετικά με τα θέματα των εικόνων, το ένα για κατανόηση γραπτού λόγου

και το άλλο για κατανόηση προφορικού λόγου. Τους μοιράζει το πρώτο κείμενο, το οποίο μπορεί να αναγνωσθεί από τον ίδιο τον διδάσκοντα, από κάποιον μαθητή ή, σιωπηλά, από όλους τους μαθητές ταυτόχρονα. Αυτό μπορεί να αποφασιστεί εκείνη τη στιγμή στην τάξη από όλους. Στη συνέχεια, μέσα από μία δραστηριότητα κατανόησης γραπτού λόγου ελέγχεται ο βαθμός κατανόησης του κειμένου από τους μαθητές. Ακολουθούν δραστηριότητες λεξιλογίου και γραμματικής για την εκμάθηση και εξάσκηση στη νέα γνώση (νέο λεξιλόγιο, εξειδικευμένα γραμματικά φαινόμενα). Η ίδια πορεία ακολουθείται και στη διδασκαλία του δεύτερου κειμένου, το οποίο οι μαθητές ακούν, προκειμένου να εξασκηθούν στην κατανόηση προφορικού λόγου. Στο τέλος, οι μαθητές καλούνται να διοχετεύσουν τη νεοαποκτηθείσα γνώση σε δύο δραστηριότητες παραγωγής λόγου, γραπτού και προφορικού, που λειτουργούν και ως δραστηριότητες εμπέδωσης του υλικού της διδακτικής πρότασης.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Κατανόηση γραπτού λόγου-άρθρο-κοινωνία)

Κοινωνία, σκέψη και συνείδηση

Όσο εξελισσεται η κοινωνία, εξελίσσονται και οι μέθοδοι χειραγώγησής της. Ο έλεγχος δεν συνίσταται πια στο να μας ωθούν σε συγκεκριμένες ενέργειες, αλλά στο να ωθούμαστε μόνοι μας σε αυτές. Ο Jean Baudrillard επισημαίνει ότι η τηλεόραση συνιστά τον κοινωνικό έλεγχο μέσα στο σπίτι όχι κατ' ανάγκη ως κατασκοπευτικό όργανο, αλλά ως κάτι περισσότερο από αυτό: εξασφαλίζει ότι οι άνθρωποι δεν θα μιλούν πλέον μεταξύ τους. Θα είναι οριστικά απομονωμένοι μπροστά σε δηλώσεις χωρίς απόκριση. Στο συγκεκριμένο άρθρο δεν αναφερόμαστε αποκλειστικά στην τηλεόραση αλλά και σε κάθε άλλο μέσο που απευθύνεται στις πλατιές μάζες, ελέγχεται από λίγους, επιβάλλοντας στους πολλούς ασφαλείς «συνταγές» τρόπου ζωής.

Η πιο προφανής από τις μεθόδους ελέγχου προέρχεται από την ίδια τη δομή των μαζικών μέσων, η οποία είναι απρόσωπη, γραφειοκρατική, με έντονα συγκεντρωτικό-ιεραρχικό χαρακτήρα. Η χειραγώγηση εδώ ασκείται στα ίδια τα στελέχη και ιδιαίτερα στους μικρούς δημοσιογράφους, οι οποίοι περνούν ένα στάδιο ως δόκιμοι και στο χρονικό αυτό διάστημα υποβάλλονται σε μια διαδικασία κοινωνικοποίησης στους απρόσωπους κανόνες και τη λογική που διέπει το όλο σύστημα, καθώς και στις προσδοκίες και τις επιδιώξεις των ανώτερων διευθυντών και της εργοδοσίας.

Από τη στιγμή που τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και ιδιαίτερα η τηλεόραση, έχουν το μονοπώλιο των σημείων, δημιουργούν «στερεότυπα» τα οποία είναι απλά θεωρητικά σχήματα, στατικά, άκαμπτα, απόλυτα, υπεραπλουστευτικά και στηρίζονται πάντα σε μισές αλήθειες. Επικαλούνται μία πλευρά της πραγματικότητας και αποκρύπτουν τις υπόλοιπες –«αθέατες»– πλευρές της. Η δικτατορία των στερεοτύπων παράγει «ελλείμματα δημοκρατίας», όπου μεγάλο

μέρος της κοινής γνώμης υποεκπροσωπείται στους μηχανισμούς διαμόρφωσης γνώμης.

Το εύρος του στερεοτυπικού, μονοδιάστατου λόγου στην τηλεόραση είναι μεγάλο. Εμπεριέχει μη λεκτικά «σημεία», όπως είναι ο αυστηρός ή σαρκαστικός τόνος της φωνής, το γουρλωμένο μάτι αυτού που μιλάει ή το συγκαταβατικό ειρωνικό χαμόγελο, όταν αναφέρεται σε αντίθετη άποψη. Ο τύπος αυτός του λόγου δεν εξοβελίζει μόνο την αντίθετη άποψη, αλλά και κάθε διατύπωση λόγου ή σκέψη που αντίκειται σε αυτή τη στερεοτυπική μονοδιάστατη λογική, οτιδήποτε, δηλαδή, ξεφεύγει από την επιβολή έτοιμης συνταγής αναγόμενης στη λογική της πολωτικής σκέψης και σε όρους καλού-κακού, μαύρου-άσπρου.

Η επαγωγική κριτική σκέψη χλευάζεται με το μότο «τα πολλά λόγια είναι φτώχεια» ή θεωρείται «αμπελοφιλοσοφία» και «χάσιμο χρόνου». Παράλληλα, αποθαρρύνεται κάθε κριτική, θετική ή αρνητική, σε συγγράμματα με πολυπλοκότητα σκέψης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρόσφατη αναφορά ενός παρουσιαστή στον Τσόμσκι, με αφορμή την επίσκεψή του στην Ελλάδα: «Ποιος εργαζόμενος θα στραμπουλίζει το μυαλό του για να διαβάσει αυτά τα δυσνόητα πράγματα; Ποιο όφελος θα αποκομίσει; Ο εργαζόμενος, όταν γυρίζει από τη δουλειά, θέλει κάτι ανάλαφρο να τον ξεκουράσει και όχι πράγματα που τον προβληματίζουν και τον κάνουν να σκέπτεται...!».

Από την άλλη, η προσκόλληση στη λεπτομέρεια ίσως είναι η πιο αλλοτριωτική τεχνική χειραγώγησης και νοητικού ελέγχου, γιατί αποσπά τη σκέψη και το βλέμμα από τα ουσιώδη και ακανθώδη ζητήματα και τη μεταθέτει σε ανούσιες λεπτομέρειες οι οποίες, κατά μαγικό τρόπο, καλύπτουν το πρόβλημα. Όταν ο διευθυντής της τηλεόρασης είπε κάποτε στον πρόεδρο των ΗΠΑ, Χάρυ Τρούμαν, ότι η γραβάτα του δεν ήταν κατάλληλη για τηλεόραση, ο τελευταίος τον κοίταξε απορημένος και λυπημένος, λέγοντας: «Αν εγώ μιλάω για φλέγοντα θέματα της επικαιρότητας και ο κόσμος συζητάει για τη γραβάτα μου, μου φαίνεται ότι θα έχουμε σημαντικό πρόβλημα».

Η προσκόλληση στην ασήμαντη λεπτομέρεια, λόγω της μαζικότητας της τηλεόρασης, μεταφέρεται και στις καθημερινές σχέσεις, μαζί και με άλλες μεθόδους και τεχνικές χειραγώγησης, με αποτέλεσμα να γίνονται προβληματικές λόγω της παράλληλης μείωσης της ικανότητας για επικοινωνία στα περισσότερα μέλη της κοινωνίας. Παρατηρείται το φαινόμενο δύο άνθρωποι να μιλούν μεταξύ τους και ο ένας να μην προσέχει τίποτα απ' όσα του λέει ο άλλος, αλλά να τον παρατηρεί και να του λέει ότι πάχυνε, ότι τα μαλλιά του έπιασαν ψαλίδα κ.λπ. Γενικότερα, ο σημερινός άνθρωπος ενδιαφέρεται περισσότερο για την εικόνα του και για την εικόνα των άλλων παρά για μια ουσιαστική επικοινωνία με τον διπλανό του. Πρόκειται για ένα φαινόμενο βαθιάς, διεισδυτικής και μόνιμης αλλοτρίωσης.

Το τελικό ερώτημα είναι πώς θα μπορούσε κανείς να αντισταθεί στον φθοροποιό έλεγχο της σκέψης και στην αλλοτρίωση της ζωής από την τηλεόραση. Η

λύση δεν είναι η επαναδιαμόρφωση του περιεχομένου των μέσων μαζικής ενημέρωσης, ώστε να είναι περισσότερο μορφωτικό και ανώτερου επιπέδου, ούτε η κατάληψή τους από περισσότερο προοδευτικές ομάδες, ούτε φυσικά η κατάργησή τους και η επιστροφή στην εποχή που δεν υπήρχε ραδιόφωνο και τηλεόραση. Η αιτία της αλλοτρίωσης για τον καθέναν από εμάς βρίσκεται στο μέγεθος του φόβου της απόρριψης από τους άλλους, όταν εκφράζει απόψεις διαφορετικές από την τεχνητά διαμορφωμένη «κοινή γνώμη». Οι περισσότεροι, ακολουθώντας έτοιμες συνταγές ζωής, νιώθουν ασφάλεια. Παρ' όλα αυτά, ο καθένας μπορεί να σκεφτεί, να διώξει τις φοβίες του και να ανακτήσει την καθημερινή του πραγματικότητα, κάνοντας τη διαφορά στο δικό του κόσμο. Η αντίσταση βρίσκεται κυρίως στην ανάπτυξη άμεσων διαπροσωπικών σχέσεων, στη διατύπωση προσωπικών απόψεων και στην ανάπτυξη κριτικής επαγωγικής σκέψης για να σπάσουν οι κώδικες και να καταρρεύσουν τα στερεότυπα.

Πηγή: <http://enallaktikidrasi.com/2013/11/pos-i-tileorasi-katastrefei-ti-skepsi-kai-ti-syneidisi/#ixzz34SdBKte3> (Διασκευή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

▪ Παρακάτω σας δίνεται η περίληψη του κειμένου με τίτλο «Κοινωνία, σκέψη και συνείδηση» από την οποία λείπουν κάποια σημεία. Αφού διαβάσετε καλά το προηγούμενο κείμενο και την περίληψή του, να συμπληρώσετε τις κατάλληλες λέξεις/φράσεις στα κενά της περίληψης, έτσι ώστε να αποδώσετε το ακριβές νόημα του κειμένου.

Περίληψη άρθρου

Το θέμα του συγκεκριμένου άρθρου άπτεται των μεθόδων ελέγχου των κοινωνιών, καθώς συντελείται η ___ εξέλιξη___ (παράδειγμα) τους με το πέρασμα του χρόνου. Αναφορά γίνεται στην τηλεόραση αλλά και σε όλα τα μέσα που απευθύνονται και επηρεάζουν το _____ κοινό. Καταρχήν, ο έλεγχος των μαζών φέρεται να είναι το αποτέλεσμα γραφειοκρατικών δομών και συγκεντρωτικών μεθόδων που εφαρμόζονται από την ιεραρχία της εργοδοσίας στους υφισταμένους δημοσιογράφους, χωρίς οι τελευταίοι να έχουν περιθώριο πρωτοβουλίας. Η άτεγκτη, απλουστευτική φύση των στερεοτύπων είναι ένα επιπλέον εργαλείο που χρησιμοποιείται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τη χειραγωγή των ατόμων. Συγκαταβατικά χαμόγελα και ειρωνικός τόνος φωνής είναι κάποια μόνο παραδείγματα της παραγλωσσικής _____ που συνηγορούν υπέρ του στερεοτυπικού λόγου της τηλεόρασης. Ως αποτέλεσμα, κάθε διαφορετική άποψη ακυρώνεται στο όνομα της διπολικής σκέψης που εξαντλείται στα όρια του σχήματος «καλό-κακό». Κάθε κριτική θέση, αρνητική ή θετική, απέναντι στην πολύπλοκη σκέψη διανοητών αποθαρρύνεται, ενώ, την ίδια στιγμή, η _____ συνιστά την πιο υψηλή τέχνη

χειραγώγησης, αφού απομακρύνει τον νου από το «δάσος» για να τον στρέψει προς το «δένδρο». Το φαινόμενο αυτό επεκτείνεται και στις

_____, όπου παρατηρείται ότι οι άνθρωποι δεν δίδουν την απαραίτητη προσοχή στην ουσία των λεγομένων του συνομιλητή τους, παρά ενδιαφέρονται αποκλειστικά για την εικόνα τους. Πρόκειται, λοιπόν, για την πλήρη απομάκρυνση από τον ίδιο τον εαυτό τους. Η απάντηση στο ερώτημα πώς θα μπορούσε κανείς να αντισταθεί στην αλλοτρίωση του εαυτού περνάει μέσα από την κατανίκηση του _____, συναισθήματος που βιώνει κάθε άνθρωπος που τολμά να εκφράζεται διαφορετικά απέναντι στην κοινή γνώμη. Τελικά, παρ' όλη την ασφάλεια που μπορεί να υπόσχεται η ταύτιση με επιβεβλημένους τρόπους σκέψης, όλοι μπορούν να επιχειρήσουν να υψώσουν τη δική τους φωνή και να διατυπώσουν τις προσωπικές τους απόψεις μέσα στον δικό τους μικρόκοσμο.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ευρύ
σημειολογία
προσήλωση/προσκόλληση στη λεπτομέρεια
διαπροσωπικές/καθημερινές σχέσεις
φόβου της απόρριψης

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (συμπλήρωση κενών, τριγενή και δικατάληκτα επίθετα σε -ος -ος -ο, κοινωνία)

Η παρακάτω δραστηριότητα σκοπό έχει την εξάσκηση στους κανόνες σχηματισμού των τριγενών και δικατάληκτων επιθέτων σε -ος -ος -ο μέσα σε λεξικές συμφράσεις, ώστε να εμπεδωθεί ότι οι καταλήξεις του επιθέτου είναι ίδιες για αρσενικό και θηλυκό. Εξηγούμε στους μαθητές ότι το επίθετο αυτό διατηρείται από τα αρχαία ελληνικά.

8^η παράγραφος: «...πώς θα μπορούσε κανείς να αντισταθεί στον **φθοροποιοό έλεγχο** της σκέψης...»

- Στις παρακάτω λεξικές συμφράσεις να σημειώσετε τις καταλήξεις των επιθέτων, ώστε να συμφωνούν με αυτές των ουσιαστικών που προσδιορίζουν.

Βόρει _____ πόλου	ενεργ _____ δράση
-------------------	-------------------

ανενεργ _____ μηχανισμός	ζωογόν _____ ήλιο
ενεργ _____ σύστημα	ειδοποι _____ διαφορά (αιτ.)
κακοποι _____ στοιχεία	φθοροποι _____ επιδράσεις
αριστούχ _____ μαθήτριας	προσοδοφόρ _____ επενδύσεων

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (συμπλήρωση κενών, παραγωγή ουσιαστικών από ρήματα (προθήματα- επιθήματα), ΜΜΕ-κοινωνία)

- Με τη βοήθεια του *Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής*

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

προσπαθήστε να σχηματίσετε ουσιαστικά από τα ρήματα που σας δίνονται στον πίνακα και, στη συνέχεια, τοποθετήστε τα στα κενά του κειμένου που ακολουθεί, στον σωστό τύπο, προκειμένου να ολοκληρωθεί το νόημά του.

σφυγμομετρώ	υποστηρίζω	δείχνω	επιρρέω	μεροληπτώ	
εκτιμώ	εκφράζω	κρίνω	βούλομαι	χειραγωγώ	ευνοώ

Κοινή γνώμη

Οι πολιτικοί ανά τον κόσμο υπολογίζουν την κοινή γνώμη ως _____ της λαϊκής _____, εξαρτώνται από αυτήν, απευθύνονται σε αυτήν και η ίδια η κοινή γνώμη, λειτουργεί ως _____ των πράξεών τους. Και έτσι έχουν να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο δρόμους: είτε να συνταυτιστούν με την κοινή γνώμη και τις _____ της, είτε να παραβλέψουν το πραγματικό συμφέρον του συνόλου και να την αγνοήσουν. Το μόνο σίγουρο είναι ότι οι κυβερνήσεις και τα πολιτικά κόμματα, εν γένει, επιδιώκουν την _____ της κοινής γνώμης, όχι μόνο για να αποκομίσουν την _____ και την _____ των πολλών αλλά και για να τη χρησιμοποιήσουν ως «πολιτικό όπλο». Με παρόμοιο τρόπο λειτουργούν κι οι _____ ή αλλιώς ψηφοφορίες/δημοσκοπήσεις που κυρίως γίνονται στο διαδίκτυο. Υπάρχει _____ και _____ της κοινής γνώμης με λανθασμένα στοιχεία εφόσον τις περισσότερες φορές δεν δίνεται _____ των ερωτηθέντων. Επιπλέον, συχνά, οι ερωτήσεις είναι με τέτοιο τρόπο διαμορφωμένες, ώστε να προϋποθέτουν τις απαντήσεις.

Πηγή: <http://commediama.blogspot.gr/2013/04/media.html> (Διασκευή)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ (με τη σειρά εμφάνισής τους στο κείμενο)
βούλησης/έκφραση/κριτής/εκτιμήσεις/επιρροή/εύνοια/υποστήριξη/σφυγμομετρήσεις/μεροληψία/
χειραγώγηση/δείγμα

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (προτάσεις-πίνακας, λεξιλόγιο σχετικό με τα ΜΜΕ, ΜΜΕ-κοινωνία)

- Με τις λέξεις που δημιουργήσατε στη δεύτερη ελεγχόμενη δραστηριότητα της γραμματικής και σε συνεργασία με τον συμμαθητή σας:
  - α) να συντάξετε ισάριθμες προτάσεις το περιεχόμενο των οποίων θα άπτεται του θέματος των ΜΜΕ.
  - β) να εντοπίσετε, μέσα από το κείμενο που σας δόθηκε, τις συμφράσεις που σχετίζονται με το θέμα των ΜΜΕ και της κοινής γνώμης (π.χ. μέθοδοι χειραγώγησης) και να τις τοποθετήσετε σε έναν πίνακα.

ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (διάλογος σε γραπτό λόγο, λεξικές συμφράσεις, ΜΜΕ-κοινωνία)

Η παρακάτω δραστηριότητα βασίζεται στο κείμενο που δόθηκε και αναγνώστηκε καλά από τους μαθητές, εφόσον τους ζητήθηκε ήδη να συμπληρώσουν τα κενά της περίληψης και να «χτενίσουν» το κείμενο για τον εντοπισμό λεξικών συμφράσεων. Οι μαθητές είναι τώρα εξοικειωμένοι με το περιεχόμενο του κειμένου και η ανάκληση των λεξικών συμφράσεων μπορεί να επιτευχθεί ευκολότερα.

- Στο περιοδικό, όπου εργάζεσθε ως αρθρογράφος, δεχθήκατε ένα τηλεφώνημα από αναγνώστη ο οποίος σας κατηγορεί για εσκεμμένο κιτρινισμό σε ένα από τα άρθρα σας. Με τη βοήθεια του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής και σε συνεργασία με τον συμμαθητή σας να συντάξετε σε γραπτό λόγο τον διάλογο που διαμείβεται ανάμεσα σε εσάς και στον αναγνώστη του άρθρου σας.

ΚΕΙΜΕΝΟ (κατανόηση προφορικού λόγου-συνέντευξη-κοινωνία)

Κυβερνοφιλίες

...Θα περάσουμε, τώρα, στο θέμα των μετασχηματισμών των διαπροσωπικών σχέσεων στην εποχή των κοινωνικών δικτύων.

Το να μιλήσει κανείς για μετασχηματισμούς ενόσω αυτοί βρίσκονται σε εξέλιξη είναι ένα δύσκολο έργο. Ειδικά όταν ο μελετητής βρίσκεται και ο ίδιος μέσα στη δίνη αυτών των μετασχηματισμών. Η μελέτη της αλλαγής απαιτεί μια ιστορική

και ερευνητική απόσταση από το φαινόμενο που αλλάζει. Γι' αυτό, οποιοσδήποτε λόγος περί μετασηματισμών στις διαπροσωπικές σχέσεις, εντός και εκτός κυβερνοχώρου, δεν μπορεί να είναι ούτε πλήρως επεξεργασμένος ούτε αμιγώς ερευνητικός, αλλά κυρίως διερευνητικός και βιωματικός.

Ένας τρόπος να εντοπίσουμε εν μέρει τι αλλάζει είναι να εξετάσουμε πώς μετατρέπονται οι παράμετροι που συνέθεταν τον ορισμό της διαπροσωπικής σχέσης, πριν από την έλευση της διαδικτυακής συνθήκης. Παραδοσιακά, η διαπροσωπική σχέση διέπεται από τη μορφή και τη φύση του δεσμού που ενώνει δύο ή περισσότερα πρόσωπα (π.χ. φιλική, ερωτική, επαγγελματική κ.λπ.). Ανεξάρτητα όμως από τη φύση του δεσμού που συνδέει δύο ανθρώπους, η έννοια της σχέσης εμπεριέχει τη σταθερότητα στον χρόνο και το κοινό αίσθημα προσωπικής εμπλοκής, ακόμη και σε περιπτώσεις που η φυσική επαφή απουσιάζει επί αρκετό χρονικό διάστημα. Το όχημα μέσω του οποίου η σχέση εγκαθιδρύεται, αναπτύσσεται και εξελίσσεται είναι η επικοινωνία, όπως αυτή διεξάγεται μέσα από την αλληλεπίδραση, άμεση ή διαμεσολαβημένη, των εμπλεκομένων στη σχέση. Η μελέτη των διαπροσωπικών σχέσεων είναι ένα σύνθετο φαινόμενο, το οποίο, για ερευνητικούς και διδακτικούς λόγους, χρειάζεται να αναλυθεί σε τουλάχιστον τρία επίπεδα, μολοντί στην πράξη τα επίπεδα αυτά διαπλέκονται και αλληλεπιδρούν.

Σε ένα βασικό, πρώτο επίπεδο, μια σχέση μπορεί να μελετηθεί μέσω της παρατήρησης του τι διεξάγεται μεταξύ των εμπλεκομένων κατά τη συνάντησή τους στο «εδώ και τώρα». Όταν δυο άνθρωποι «συναντιούνται» στο διαδικτυακό περιβάλλον, τα λόγια, η κίνηση, οι χειρονομίες, η διαπροσωπική απόσταση και άλλα συστατικά της αλληλεπίδρασης, δηλαδή ολόκληρη η λεκτική και η μη λεκτική τους συμπεριφορά, αλλάζουν μορφή. Οι φράσεις είναι συνοπτικές, οι λέξεις συντεταγμένες, ενώ η κίνηση, οι χειρονομίες και η φυσική διαπροσωπική απόσταση αποτελούν πλέον άχρηστα συστατικά της αλληλεπίδρασης. Από τις πέντε αισθήσεις που βρίσκονται σε ετοιμότητα ή δρουν υποσυνείδητα στο παρασκήνιο κατά την άμεση διαπροσωπική επικοινωνία, τουλάχιστον οι τρεις – η όσφρηση, η γεύση και η αφή, αλλά συχνά και η ακοή – παραμένουν αμέτοχες στη διαδικτυακή συνάντηση. Ο συζητητής πρέπει να στηριχτεί μόνο σε ό,τι του γράφει ο άλλος και να συμπληρώσει τα κενά που δημιουργούνται από την απουσία της κίνησης, της προσωπίας και άλλων μη λεκτικών σημαδιών με δικές του υποθέσεις και προβολές.

Με βάση το πρώτο επίπεδο ανάλυσης, λοιπόν, η διαπροσωπική σχέση στο διαδικτυακό χώρο αποτελεί μια σύντμηση. Όχι μόνον επειδή οι συμμετέχοντες επικοινωνούν με συντεταγμένες γραπτές λέξεις, αλλά και επειδή η «συνάντησή» τους βασίζεται στον αποκλεισμό θεμελιωδών συστατικών και αισθήσεων που συμμετέχουν στην άμεση διαπροσωπική αλληλεπίδραση. Πρόκειται για μια «μερική συνάντηση» ή για μια «συνομιλία της απουσίας», η οποία, σύμφωνα με ορισμένους μελετητές, ανακουφίζει από τις δυσκολίες της πραγματικής, εκτός δικτύου ζωής, αλλά, εάν μεγεθυνθεί, συρρικνώνοντας τις εκτός δικτύου συνευρέσεις, ενδέχεται να τροποποιήσει καθοριστικά τον ψυχισμό.

Σε κάθε συνάντησή τους, οι σχετιζόμενοι μεταφέρουν την προηγούμενη εμπειρία τους από άλλες ανάλογες σχέσεις του παρελθόντος, τα κίνητρα, τις επιδιώξεις και τις προσμονές τους ο ένας για τον άλλον και για την ίδια τη σχέση. Αυτό αποτελεί ένα δεύτερο, πιο σύνθετο επίπεδο μελέτης της διαπροσωπικής σχέσης, το οποίο συνδέεται με τη «χρονική δυναμική» της σχέσης. Επειδή καθένας από τους συμμετέχοντες φέρνει στη σχέση τη δική του προσωπική ιστορία και τις δικές του προσδοκίες, οι οποίες ποτέ δεν συμπίπτουν απολύτως με του άλλου, η χρονική δυναμική της σχέσης περιλαμβάνει και τη δυνατότητα του κάθε μέρους να ρυθμίζεται με τον άλλο και να διαχειρίζεται τα απρόβλεπτα που μπορεί να προκύψουν. Η άμεση διαπροσωπική επικοινωνία επιβάλλει να αντέξουμε το αμήχανο βλέμμα του άλλου, να μείνουμε ψύχραιμοι μπροστά στον εκνευρισμό του ή να ανταποκριθούμε σε ενθουσιασμούς ή επιθέσεις αγάπης που δεν περιμέναμε. Απαιτεί, δηλαδή, ένα είδος ρύθμισης και συγχρονισμού που στη διαμεσολαβημένη σχέση δεν είναι καθόλου απαραίτητα.

Το τρίτο, ακόμη πιο σύνθετο επίπεδο μελέτης της διαπροσωπικής σχέσης, αφορά το πλαίσιο εντός του οποίου υφίσταται η σχέση. Το πλαίσιο ορίζει τους κανόνες, τους ρόλους, τους κώδικες και τα τελετουργικά που δομούν τη σχέση. Ορίζει, επίσης, τα χωροχρονικά στοιχεία εντός των οποίων διεξάγεται η αλληλεπίδραση, τόσο ως προς τη φυσική όσο και ως προς τη συμβολική τους διάσταση. Σε κάθε ανθρώπινη συνάντηση έχει πάντοτε σημασία όχι μόνο πώς είναι δομημένος ο χώρος ή πού κάθεται, πού τοποθετείται ή στέκεται ο καθένας, αλλά και τι συμβολίζει η συγκεκριμένη «θέση» του καθενός (πού επιλέγει ή πού του συστήνουμε να καθίσει, τι μεσολαβεί ανάμεσά μας, ποιες είναι οι στάσεις των σωμάτων κ.λπ.). Στις διαδικτυακές σχέσεις η σημασία του πλαισίου αίρεται. Καθένας από τους επικοινωνούντες βρίσκεται μπροστά στην οθόνη του, σε έναν φυσικό χώρο που ο άλλος ούτε τον ορίζει ούτε τον γνωρίζει.

Όσον αφορά τώρα το θυμικό, οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, εν γένει, αποτελούν ένα πρόσωπο περιβάλλον, όπου η έκφραση βαθύτερων συναισθημάτων καθίσταται αδύνατη, αφού οτιδήποτε διατυπώνεται βρίσκεται δημόσια εκτεθειμένο. Η αμφιβολία μεταξύ προσώπου ή προσωπίου, δηλαδή η αμφιβολία για την πραγματική ταυτότητα ανθρώπων που αιτούνται «νέες φιλίες», δεν αφήνει περιθώρια για την ανάπτυξη της οικειότητας και της εμπιστοσύνης που είναι απαραίτητες για το ψυχολογικό πλησίασμα των ανθρώπων. Ο ατοπικός χαρακτήρας των διαδικτυακών κοινοτήτων δεν επιτρέπει τη φυσική εγγύτητα, που είναι απαραίτητη για τη διατήρηση μιας φιλικής σχέσης. Ακόμη και αν μια φιλία διατηρείται εξ αποστάσεως, προϋποθέτει συνήθως ότι η φυσική συμπαρουσία των ατόμων έχει προϋπάρξει της απομάκρυνσης και ότι υπάρχει η προσδοκία της επιστροφής.

Τα ερευνητικά ευρήματα για τη φύση και τη διάρκεια των διαπροσωπικών σχέσεων που αναπτύσσονται μέσω της ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένης επικοινωνίας είναι για την ώρα αντιφατικά. Αντιστοίχως και οι θεωρητικές προσεγγίσεις του θέματος οδηγούν σε διαφορετικές προβλέψεις, αναλόγως της

προσέγγισης. Η συστηματική έρευνα παραμένει προς το παρόν εξαιρετικά ελλιπής, για να μπορεί κανείς να συναγάγει έγκυρα συμπεράσματα για την ειδικότερη αλλά και για την πιο γενικεύσιμη λειτουργία των σχέσεων αυτών σε ψυχικό και κοινωνικό επίπεδο.

Στη συνέχεια, θα αναφερθώ σε στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη χρήση του κυβερνοχώρου από διάφορες ηλικιακές ομάδες...

Πηγή: <http://www.onassis.gr/onassis-magazine/issue-56/cognitive-psychology> (Διασκευή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Θα ακούσετε δύο (2) φορές μια καθηγήτρια Επικοινωνίας και ΜΜΕ να διαβάζει ένα απόσπασμα της ομιλίας της σε ένα συνέδριο για τις νέες τεχνολογίες. Κατά τη διάρκεια της ακρόασης και στη συνέχεια, θα πρέπει να κρατήσετε σύντομες σημειώσεις (1-5 λέξεις), όπως στο παράδειγμα.

0. Η ομιλήτρια θίγει το θέμα των .....*μετασχηματισμών των διαπροσωπικών σχέσεων*..... στην εποχή της κοινωνικής δικτύωσης. *ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ*
1. Η μελέτη της αλλαγής των σχέσεων μπορεί να βασίζεται μόνο στο βίωμα, καθώς δεν υπάρχει ..... από το εξελισσόμενο φαινόμενο.
2. Οι δύο παράμετροι που ορίζουν έναν διαπροσωπικό δεσμό είναι το κοινό αίσθημα ..... και η σταθερότητα στοχρόνο.
3. Η συνάντηση στο διαδίκτυο, όπου εκλείπουν οι χειρονομίες, πραγματώνεται μέσω λέξεων ..... και φράσεων συνοπτικών.
4. Ορισμένοι μελετητές ονομάζουν τη συνάντηση των ανθρώπων μέσω διαδικτύου ....., καθώς συρρικνώνει τις εξωδιαδικτυακές συνευρέσεις.
5. Σύμφωνα με τους μελετητές, η ..... της σχέσης καθορίζεται από προηγούμενες εμπειρίες και προσδοκίες των μερών της σχέσης.
6. Η άμεση διαπροσωπική επικοινωνία διαφέρει από τη ..... ως προς τη ρύθμιση και τοσυχρονισμό της.
7. Οι κανόνες, οι ρόλοι, οι κώδικες, τα τελετουργικά και ο ..... αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της διαπροσωπικής σχέσης.
8. Στις διαδικτυακές σχέσεις αυτό που ..... είναι το πλαίσιο κανόνων το οποίο διέπει τις διαπροσωπικές σχέσεις.

9. Καθετί που διατυπώνεται στο πλαίσιο των κοινωνικών δικτύων ..... και, ως εκ τούτου, η έκφραση συναισθημάτων καθίσταται αδύνατη.
10. Προς το παρόν, τα ερευνητικά ευρήματα, όσον αφορά τη φύση των διαδικτυακών σχέσεων, είναι .....

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ιστορική και ερευνητική απόσταση
2. προσωπικής εμπλοκής/σύνδεσης
3. συντεταγμένων
4. «συνομιλία της απουσίας»
5. χρονική δυναμική
6. διαμεσολαβημένη (σχέση/επικοινωνία)
7. χωροχρόνος/ο χώρος και ο χρόνος
8. αίρεται/καταργείται/ακυρώνεται
9. εκτίθεται δημόσια
10. αντιφατικά/αλληλοσυγκρουόμενα

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (συμπλήρωση κενών, τα σύνθετα του άγω (κλίση), κοινωνία)

«...για να μπορεί κανείς να **συναγάγει** έγκυρα συμπεράσματα...»

*Ο διδάσκων εξηγεί, αρχικά, στους μαθητές ότι το συγκεκριμένο σύνθετο ρήμα (συν+άγω=συνάγω), όπως και όλα τα σύνθετά του με άλλα προθήματα, σχηματίζει μόνο τους συνοπτικούς-στιγμιαίους χρόνους του (Αόριστο, Στιγμιαίο Μέλλοντα) και τους συντελεσμένους χρόνους του (Παρακείμενο, Υπερσυντέλικο και Συντελεσμένο Μέλλοντα) με το αοριστικό θέμα του τύπου στα αρχαία ελληνικά (**ἤγαγον** και **ἤγαγόμεν** - Αόριστος β' ενεργητικής και μέσης φωνής αντίστοιχα).*

- Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος που βρίσκεται στην παρένθεση. Σας δίνεται ο χρόνος/έγκλιση του ρήματος, ενώ θα πρέπει εσείς να βρείτε την κατάλληλη φωνή, πρόσωπο και αριθμό.

- Τα συμπεράσματα, που _____ η έρευνα σχετικά με τις διαδικτυακές σχέσεις, δεν ήταν επ' ουδενί επαρκή. (παράγω, Αόριστος)
- Ο ομιλητής _____ μόλις _____ το θέμα της διάλεξης, όταν έντονες επευφημίες εκδηλώθηκαν από το κοινό. (εισάγω, Υπερσυντέλικος)
- Καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του στο διπλωματικό σώμα _____ βίο πολυτελή. (διάγω, Παρατατικός)
- Η ομάδα μας _____ πολυετή και ενδελεχή έρευνα στον

τομέα των γενόσημων φαρμάκων, δήλωσε πανευτυχής. (διεξάγω, Μέλλοντας)

- _____ πάντα στην επόμενη σχολική χρονιά, εκτός από φέτος που τα βρήκε πολύ σκούρα στις εξετάσεις. (προάγω, Παρατατικός)
- Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, προκειμένου να εμπλέξουν τους πολίτες ενεργά στην αντιμετώπιση του προβλήματος της καθαριότητας, επιδιώκουν ____ το _____ σε διασκέδαση. (ανάγω, Υποτακτική)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

παρήγαγε
είχε (μόλις) εισαγάγει
διήγε
θα διεξαγάγει
Προαγόταν
να (το) ανάγουν

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (συμπλήρωση πίνακα, ελλειπτικά ρήματα, κοινωνία)

*Ο διδάσκων μοιράζει τους παρακάτω πίνακες στους μαθητές και τους εξηγεί ότι τα ρήματα που υπάρχουν στους πίνακες λέγονται **ελλειπτικά** και είναι μερικά από αυτά που σχηματίζουν μόνο εξακολουθητικούς χρόνους, απαντούν δηλαδή μόνο με ενεστωτικό θέμα. Επομένως, προκειμένου οι μαθητές να αποδώσουν τα ρήματα αυτά στον Αόριστο, θα πρέπει να βρουν ένα συνώνυμό τους ρήμα ή μία περίφραση, νοηματικά ισοδύναμα των ελλειπτικών ρημάτων.*

- Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, αποδίδοντας τα ρήματα του πρώτου πίνακα στον Αόριστο.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
διέπεται	
πρέπει	
εμπεριέχει	
συμμετέχουν	
περιμέναμε	
είναι	

Οι μαθητές μπορούν παράλληλα να χρησιμοποιήσουν τους παρακάτω δεσμούς (γραμματικές Χατζησάββα και Τριανταφυλλίδη), για να πάρουν μια ιδέα κατά τη διαδικασία συμπλήρωσης του πίνακα αλλά και για να ρίξουν μια ματιά στα υπόλοιπα ελλειπτικά ρήματα.

http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/grammatiki_a_b_c/s_1_200.pdf

http://www.greek-language.gr/greekLang/files/document/modern_greek/grammatiki.triantafyllidi.pdf

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
καθορίστηκε
ήταν υποχρεωτικό/ανάγκη
περιέλαβε
πήραν/έλαβαν μέρος
μείναμε να περιμένουμε/καθίσαμε και περιμέναμε
υπήρξε

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Στόχος της διδασκαλίας σε αυτό το σημείο είναι η επέκταση και ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου, που είναι σχετικό με τη λέξη «σχέση».

ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (δημιουργία άσκησης πολλαπλής επιλογής από τους μαθητές, συνώνυμα της λέξης «σχέση», κοινωνία)

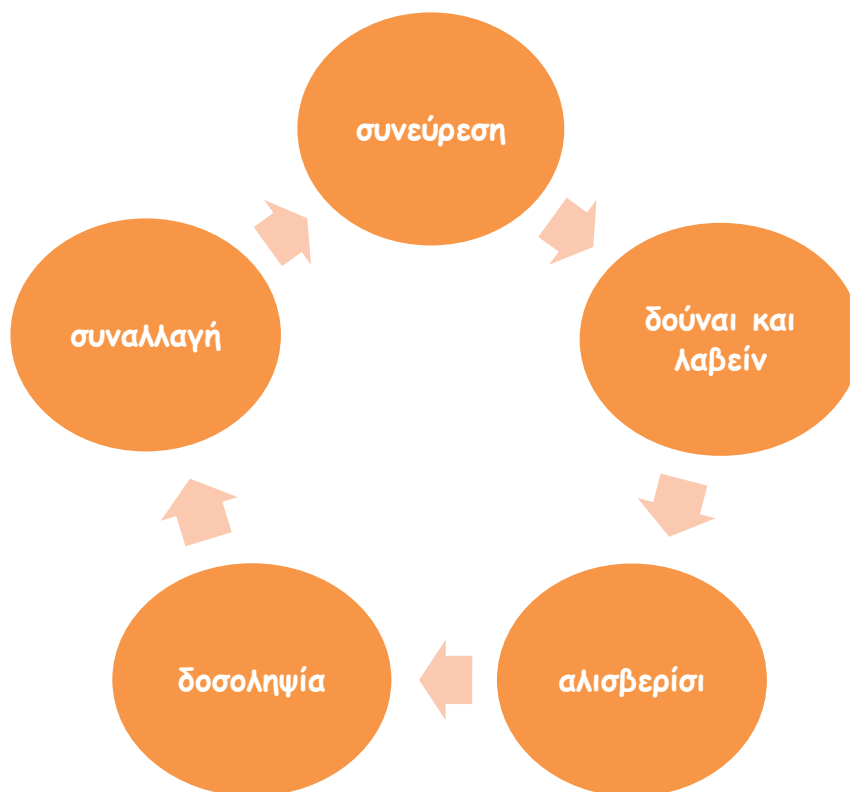
- Να δημιουργήσετε μία πρόταση για μία από τις δύο λέξεις που σας δίνονται παρακάτω. Στη συνέχεια, ζητήστε από τον συμμαθητή σας να επιλέξει και να υπογραμμίσει τη μία από τις δύο λέξεις που είναι η κατάλληλη για τη συγκεκριμένη πρόταση. Στην επόμενη πρόταση εναλλάσσετε τους ρόλους σας.

π.χ. : Προϋπόθεση για την πρόσληψη είναι η γεινίαση/συνάφεια του μεταπτυχιακού τίτλου με την περιγραφή της θέσης απασχόλησης.

νταραβέρι/συνομιλία
επιμειξία/συνουσία
σύναψη/συνειρμός
συνάρτηση/συσχετισμός
σύνδεση/δεσμός

ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (προτάσεις, συνώνυμα της λέξης «σχέση», κοινωνία)

- Μοιράζουμε ανά δύο μαθητές από μία φωτοτυπία με το παρακάτω σχήμα. Τους ζητάμε να βρουν ποια είναι η λέξη/φράση **που δεν ταιριάζει με τις υπόλοιπες**. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν και ηλεκτρονικά λεξικά, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html http://www.neurolingo.gr/el/online_tools/lexiscope.htm προκειμένου να βοηθηθούν στον εντοπισμό του κριτηρίου βάσει του οποίου θα απομονώσουν την αταίριαστη λέξη.

Στη συνέχεια, και αφού έχουν εντοπίσει στα λεξικά συνώνυμα και σχετικά παραδείγματα χρήσης των συγκεκριμένων λέξεων/φράσεων μέσα σε προτάσεις, τους ζητάμε να συνθέσουν τις δικές τους προτάσεις, μία για κάθε λέξη/φράση σε συνεργασία με τον συμμαθητή τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Είστε αρθρογράφος σε ένα μηνιαίο περιοδικό τεχνολογίας και πληροφορικής και σας ζητήθηκε να γράψετε ένα άρθρο με το εξής περιεχόμενο: «Η κοινωνική δικτύωση αποτελεί μέρος της καθημερινότητας όλο και περισσότερων ανθρώπων σε βαθμό τέτοιο που να μπορεί να ειπωθεί ότι έχει υποκαταστήσει πλήρως τις διαπροσωπικές σχέσεις. Οι άνθρωποι φέρεται να την προτιμούν από τις γνήσιες ανθρώπινες σχέσεις που πραγματοποιούνται διά ζώσης, καθώς –όπως ισχυρίζονται– οι εικονικές σχέσεις μέσω του διαδικτύου είναι ανώδυνες και εύκολες. Αφού σχολιάσετε το φαινόμενο, να αναφερθείτε στα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα και των δύο τρόπων κοινωνικοποίησης, καταλήγοντας στην ανάπτυξη της προσωπικής σας άποψης.»

Τίτλος άρθρου:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ελευθερία λόγου και έκφρασης

Συνομιλητής/ήτρια Α

Είστε καθηγητής/ήτρια και θέλετε να ετοιμάσετε ένα μάθημα για τους τελειόφοιτους μαθητές σας με θέμα την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης. Συζητάτε σχετικά με το θέμα αυτό με έναν/μια συνάδελφό σας και του/της λέτε ότι η ελευθερία λόγου και έκφρασης καθώς και η ελευθερία του τύπου είναι αναφαίρετα δικαιώματα του πολίτη στις σύγχρονες, δημοκρατικές κοινωνίες, όπου περιφρουρούνται και διασφαλίζονται από το κράτος. Ο/Η συνάδελφός σας διαφωνεί και εσείς αναπτύσσετε τα επιχειρήματά σας προκειμένου να τον/την πείσετε.

Συνομιλητής/ήτρια Β

Είστε καθηγητής/ήτρια και ένας/μια συνάδελφός σας θέλει να ετοιμάσει ένα μάθημα για τους τελειόφοιτους μαθητές του/της με θέμα την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης. Γι' αυτό σας ζητάει τη γνώμη σας σχετικά με το θέμα. Εσείς πιστεύετε ότι τόσο η ελευθερία του λόγου και της έκφρασης όσο και η ελευθερία του τύπου είναι μεν δικαιώματα του πολίτη που, όμως, καταστρατηγούνται και καταπατώνται σε καθημερινή βάση από το κράτος τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Ο/Η συνάδελφός σας διαφωνεί και εσείς αναπτύσσετε τα επιχειρήματά σας προκειμένου να τον/την πείσετε.